
Velferd og helse i folketrygdens århundre

ARTIKKEL

WESTIN S

Sammendrag

Det kan argumenteres for at trygdelovgivning og velferdspolitik har hatt større betydning for folkehelsen i dettehundreåret enn de rent medisinske nyvinninger. Trygdene har

- bidratt til utjevning av levekår, som i seg selv beforder bedre folkehelse
- bidratt til at sykdom og uførhet vanligvis ikke medfører økonomisk ruin og sosial nød
- bidratt til å gjøre leger og helsetjeneste tilgjengelig for folk flest.

Med folketrygden som sentralt tema gir denne artikkelen synspunkter på hvor ideene til trygdene kom fra, hva som drev dem frem, hvorfor de antok sin særskilte skandinaviske form, og hvilke trender vi ser ved utgangen av århundret.

Fire faser med aktiv sosialpolitisk lovgivning beskrives, den første like før inngangen til dette hundreåret, den andre etter unionsoppløsningen i 1905, den tredje etter at Arbeiderpartiet fikk regjeringsmakt med Bondepartiet i 1935, og endelig etterkrigstidens lange reformperiode frem til lov om folketrygd i 1966 og sykelønnsordningen i 1978. Et gjennomgangstema er at den radikale arbeiderbevegelsen, uttrykt gjennom fagbevegelsen, og senere et langvarig sosialdemokratisk hegemoni har hatt stor betydning for utformingen av den skandinaviske velferdsmodellen.

Fra midten av 1980-årene har den sosialpolitiske utviklingen i Norge antatt noen nye trekk, der økende ulikhet i levekår trolig vil skape større ulikheter også i helseforhold. Globaliseringen kan bli en betydningsfull trussel mot de universelle trygdeordningene i det neste århundret.

Publisert: 10. desember 1999. Tidsskr Nor Legeforen.

© Tidsskrift for Den norske legeforening 2026. Lastet ned fra tidsskriftet.no 9. september 2026.